к 699
17.03.203
сайт

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет з питань гуманітарної та інформаційної політики

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.: 255-24-36, 255-27-41

Депутатам обласних, міських, районних, сільських, селищних рад

Шановні депутати обласних, міських, районних, сільських, селищних рад!

Комітет Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики опрацював звернення обласних, міських, районних, сільських, селищних рад щодо низки законопроектів у сфері свободи совісті, які знаходяться на опрацюванні нашого Комітету, і повідомляє наступне.

Згідно зі статтею 35 Конституції України кожен має право на свободу світогляду і віросповідання. Це право включає свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, безперешкодно відправляти одноособово чи колективно релігійні культи і ритуальні обряди, вести релігійну діяльність. Здійснення цього права може бути обмежене законом лише в інтересах охорони громадського порядку, здоров'я і моральності населення або захисту прав і свобод інших людей. Це передбачено і Європейською конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод, яка містить «обмежувальне положення», що дозволяє обмеження релігійних проявів, які «передбачені законом і необхідні у демократичному суспільстві в інтересах громадської безпеки, для охорони громадського порядку, здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб».

Спеціальним законом, який регулює правовідносини, пов'язані зі свободою совісті та діяльністю релігійних організацій, є Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» (№ 987-XII, 23.04.1991р.). Він не передбачає заборони діяльності релігійної організації. Натомість статтею 16 визначено, що діяльність релігійної організації може бути припинено у зв'язку з її реорганізацією (поділом, злиттям, приєднанням) або ліквідацією. Реорганізація або ліквідація релігійної організації здійснюється відповідно до її власних настанов.

У разі порушення релігійною організацією, що є юридичною особою, положень цього Закону та інших законодавчих актів України її діяльність також може бути припинена за рішенням суду. У судовому порядку діяльність релігійної організації припиняється лише у випадках, встановлених частиною четвертою згаданої статті 16, зокрема у разі:

Р 699

РІВНЕНСЬКА ОБЛАСНА РАДА
Вхідний 8001/04-1669
«23» 05 2023

1) вчинення релігійною організацією дій, недопустимість яких передбачена статтями 3, 5 і 17 цього Закону;

2) поєднання обрядової чи проповідницької діяльності релігійної організації з посяганнями на життя, здоров'я, свободу і гідність особи;

3) систематичного порушення релігійною організацією встановленого законодавством порядку проведення публічних релігійних заходів (богослужінь, обрядів, церемоній, походів тощо);

4) спонукання громадян до невиконання своїх конституційних обов'язків або дій, які супроводжуються грубими порушеннями громадського порядку чи посяганням на права і майно державних, громадських або релігійних організацій;

5) засудження її уповноважених осіб за вчинення кримінального правопорушення проти основ національної безпеки України, передбаченого статтею 111[1] Кримінального кодексу України.

Від початку воєнного стану до Верховної Ради України, до Комітету з питань гуманітарної та інформаційної політики надходили численні звернення органів місцевого самоврядування з вимогою заборонити в Україні російську православну церкву. Реагуючи на суспільний запит, Комітет 30 травня 2022 року провів слухання у Комітеті на тему: *«Про загрози національній безпеці України, пов'язані з діяльністю релігійних організацій, що мають керівні центри на території держави-агресора»*. У цьому заході взяли участь народні депутати України, представники міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, релігійних конфесій, офіційно зареєстрованих в Україні, експерти у сфері свободи совісті, громадськість.

Учасники обговорення констатували, що російська православна церква у тісній співпраці з державною владою держави-агресора відіграла значну роль у формуванні та поширенні ідеології «русского міра». Рпц виявила себе як організація, яка ідеологічно обґрунтовує та підтримує засобами пропаганди злочини російської федерації проти України. Пропаганда війни – це міжнародний злочин. Кожен, хто залучений у роботу пропаганди, яка заклала інформаційну основу для геноциду Українського народу, має бути ідентифікований та понести справедливе покарання.

Діяльність рпц, її структур та організацій, які зберігають будь-яке підпорядкування їй, має бути повністю заборонена на території України. В умовах воєнного стану саме питання національної безпеки є особливо важливим для України. І, вочевидь, будь-які структури, які здійснюють антиукраїнську діяльність, повинні припинити своє функціонування на території нашої держави відповідно до закону.

Станом на сьогодні діяльність рпц на території України не заборонена на законодавчому рівні, а окремі релігійні організації в Україні зберігають канонічне підпорядкування рпц. На сайті нашого Комітету Ви можете

ознайомитися із Рекомендаціями комітетських слухань (*текст – https://kompkd.rada.gov.ua/documents/sluhannja/75188.html*).

За результатами комітетських слухань, Рекомендації яких було затверджено 15 червня 2022 року, суб'єкти права законодавчої ініціативи зареєстрували у Верховній Раді України низку законодавчих ініціатив, головним з опрацювання яких було визначено Комітет з питань гуманітарної та інформаційної політики.

Відповідно до статті 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Статтею 1 Закону України «Про комітети Верховної Ради України» визначено, що комітет – це орган Верховної Ради України, який утворюється з числа народних депутатів України для здійснення за окремими напрямами законопроектної роботи, підготовки і попереднього розгляду питань, віднесених до повноважень Верховної Ради України, виконання контрольних функцій.

Комітет, з метою прийняття виваженого рішення, відповідно до частини третьої статті 103 Регламенту Верховної Ради України, звернувся до Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади, наукових установ, громадських організацій, а також експертів у сфері свободи совісті з проханням надати свої експертні висновки, зауваження та пропозиції до кожної з законодавчих ініціатив.

Комітет у відповідності до норм Регламенту Верховної Ради України розглянув усі законопроєкти у сфері свободи совісті і діяльності релігійних організацій, подані суб'єктами права законодавчої ініціативи з початку широкомасштабного вторгнення рф на територію України, і з урахуванням отриманих висновків, зауважень і пропозицій до них, рекомендував Верховній Раді України:

1) проект Закону про заборону Московського патріархату на території України (реєстр. № 7204) – відхилити;

2) проект Закону про внесення змін до Закону України "Про свободу совісті та релігійні організації" щодо заборони діяльності релігійних організацій (об'єднань), які входять до структури (є частиною) релігійної організації (об'єднання), керівний центр (управління) якої знаходиться за межами України в державі, яка законом визнана такою, що здійснила військову агресію проти України та/або тимчасово окупувала частину території України (реєстр. № 7213) – повернути суб'єктам права законодавчої ініціативи на доопрацювання;

3) проект Постанови про звернення Верховної Ради України до Кабінету Міністрів України щодо передачі в безоплатне користування комплексів споруд Почаївської Успенської лаври та Києво-Печерської лаври

Православній Церкві України (реєстр. № 8012) – прийняти за основу і в цілому;

4) проект Закону про забезпечення зміцнення національної безпеки у сфері свободи совісті та діяльності релігійних організацій (реєстр. № 8221) – прийняти за основу;

5) проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення правового регулювання діяльності релігійних організацій (реєстр. № 8262) – прийняти за основу;

6) проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо діяльності в Україні релігійних організацій (реєстр. № 8371) – прийняти за основу;

7) проект Закону про внесення змін до Закону України "Про свободу совісті та релігійні організації" щодо встановлення обмежень щодо здійснення свободи сповідувати релігію або переконання, які необхідні для охорони громадської безпеки та порядку, життя, здоров'я і моралі, а також прав і свобод інших громадян (реєстр. № 8371-1) – відхилити;

8) проект Постанови про звернення Верховної Ради України до Кабінету Міністрів України про розірвання з Українською православною церквою московського патріархату договору оренди комплексів споруд Почаївської Успенської лаври (реєстр. № 9179) – прийняти за основу і в цілому з урахуванням пропозицій Комітету.

З висновками Комітету Ви можете ознайомитися на сайті Верховної Ради (https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/commBillProcIdMain/5278?current=1).

Наразі зазначені вище законопроєкти очікують свого розгляду Верховною Радою України.

Також інформуємо, що 27 грудня 2022 року Конституційний Суд України своїм рішенням № 4-р/2022 (справа № 1-13/2019 (374/19) визнав конституційним Закон України «Про внесення зміни до статті 12 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» щодо назви релігійних організацій (об'єднань), які входять до структури (є частиною) релігійної організації (об'єднання), керівний центр (управління) якої знаходиться за межами України в державі, яка за законом визнана такою, що здійснила військову агресію проти України та/або тимчасово окупувала частину території України» (20.12.2018р. № 2662-VIII; *текст – https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/4-r2022_0.pdf*).

Указом Президента України від 24 січня 2023 року «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 24 січня 2023 року «Про внесення змін до персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» (№43/2023) запроваджено санкції проти низки архієреїв Української Православної Церкви.

Згідно зі статтею 30 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації», а також на виконання Указу Президента України «Про рішення

Ради національної безпеки і оборони України від 1 грудня 2022 року «Про окремі аспекти діяльності релігійних організацій в Україні і застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» (№820/2022) Державною службою України з етнополітики та свободи совісті була здійснена релігієзнавча експертиза Статуту про управління Української Православної Церкви на наявність церковно-канонічного зв'язку з Московським патріархатом (текст – https://dess.gov.ua/vysnovok-relihiieznavchoi-ekspertyzy-statutu-pro-upravlinnia-ukrainskoi-pravoslavnoi-tserkvy/). Узагальнений висновок такої експертизи вказує на наявність церковно-канонічного зв'язку з Московським патріархатом (російською православною церквою).

Комітет високо цінує активну громадську позицію представників обласних, міських, районних, сільських, селищних рад, а також висловлює сподівання на подальшу співпрацю у сфері законотворення.

З повагою

Голова Комітету **Микита ПОТУРАЄВ**

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Підписувач: Потураєв Микита Русланович
Сертифікат: 3FAA9288358EC003040000002A672E00FF1CB100
Дійсний до: 30.01.2025 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
04-14/12-2023/110266 від 23.05.2023
1197582